

No5(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 322 sahifa,
18-may, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchi yoshlarni muhandislik kasblariga yo'naltirishda xorij tajribasi.....	10
<i>Maxamov X. T., Omondavlatova Sofiya Baxtiyor qizi</i>	
2-sinf darslarida "4K" ko'nikmalarini shakllantirish: XXI asr savodxonligi poydevori	14
<i>Jo'rayeva Nargiza O'ktamovna</i>	
Ommaviy axborot vositalarining inson ruhiy salomatligiga ta'siri: empirik tadqiqot natijalari.....	18
<i>Abdinazarova Bibixonim Rashid qizi</i>	
Talabalar uchun amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda texnik loyihalarning o'rni	23
<i>Axmadaliyev Mansurbek Erkaboy o'g'li, Rejabov Jaloliddin Sadiq o'g'li</i>	
Masalalarni modellashtirish metodi yordamida yechish yo'llari	28
<i>B. B. Qarshiyev, Bekmuradov Bobur Toyloq o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida elektron o'quv materiallaridan foydalanishning afzalliklari.....	34
<i>Tog'aymurodova Marjona Yusuf qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida dizaynerlik faoliyatlarini rivojlantirishning zamonaviy metodlari.....	39
<i>Satvoldiyeva Malaxatxon A'zamjanovna</i>	
Metall va metallmas buyumlarga ishlov berish texnologiyasi fanidan amaliy dars mashg'ulotlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	47
<i>A. Safarov</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish mezonlari.....	57
<i>Xolmatov Doston Dilshod o'g'li</i>	
7–8-sinf biologiya darslarida kompetensiyaviy yondashuvni takomillashtirish metodikasi	60
<i>Xolmurodova Sarvinov</i>	
Zamonaviy adabiyotda lider ayol portreti va shaxsiy rivojlanish falsafasi.....	64
<i>G'afforova Dildora Ergashevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash metodikasini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	69
<i>Yusupova Umida Zayniddin qizi</i>	
Umumta'lim maktabida xalq hunarmandchiligi va badiiy loyihalashda kreativ yondashish texnologiyalarining mazmun-mohiyati.....	74
<i>Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, G'aniyeva Dilfuza A'lam qizi</i>	
Oila muhitining raqamli tadbirkorlik motivatsiyasiga ta'siri: psixologik tahlil	78
<i>Tursunov Lutfulla Sayfullayevich, Boyqobilova Sevinch Fazliddin qizi</i>	
Maktab va muzeylar aloqadorligini ta'minlash asosida o'quvchilarni ma'naviy merosga hurmat ruhida tayyorlashning pedagogik texnologiyasi	81
<i>Nizomxonova Nargizaposhsho Ekrixon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida produktiv o'qish malakasini shakllantirish.....	86
<i>Xurramova Sojida Abdunazar qizi</i>	
Oliy ta'lim tizimida liderlik kompetensiyalarini takomillashtirishning kompleks yondashuvlari	91
<i>Risvayeva Charos Zaydilla qizi</i>	
Sport sohasining ommaviyligi va inklyuzivligi	94
<i>Z. N. Urunova, M. Jaborova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida psixologik muhitni swot-tahlil qilish va korreksiyalash	97
<i>Sattorova Shirinoy San'atovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv kompetentligini rivojlantirishda integrativ yondashuv ..	100
<i>Buvrayev Akram Rustam o'g'li</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy nutqiga qo'yiladigan talablar	104
<i>Xolmuminova Dilfuza Xolmamatovna</i>	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida ma'naviy-axloqiy fazilatlarining ahamiyati	107
<i>Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna</i>	

Hadislar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ma'naviy-axloqiy sifatlarni shakllantirish	111
<i>Akaboyeva Malika Raxmatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mustaqil fikrlashga o'rgatish texnologiyasi	114
<i>Beshimova Muazzam Bahodirovna, To'lanboyeva Farangis Ibrohimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	117
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda multimedia texnologiyalaridan foydalanish kompetensiyasini tarkib toptirish	122
<i>Narmatova Fotima Dilshod qizi</i>	
Organizing Physics Lessons in General Education Schools Based on Gamification Elements	127
<i>Y. A. Mamatokhunov, U. S. Ismoilov, M. A. Muxtorjonova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning samaradorligi....	129
<i>Meyliyeva Sevinch Bozor qizi</i>	
Anoreksiyasi va bulimiyaning psixologik determinantlari hamda klinik jihatlarini	132
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, To'raqulova Sevinch Sattorjon qizi</i>	
Koxlear implantli bolalar fonematik eshituvini shakllantirish asosida tovush talaffuzini shakllantirish	136
<i>Bozorov Otabek Yo'ichi o'g'li, Yakubova Asalxon Ulug'bek qizi</i>	
Qisqa masofaga yuguruvchi yosh sportchilarning kuch va tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirishda yillik rejalashtirish samaradorligi	139
<i>Eshpulatov Jamshid Nuraliyevich</i>	
Разработка модуля автопрокторинга для платформ дистанционного обучения на основе компьютерного зрения и анализа активности пользователя	144
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович</i>	
Определение нарушений академической честности на онлайн-экзаменах на основе компьютерного зрения: алгоритм и эффективность модуля kameraproctor	149
<i>Дустқобилов Акмал Бобомуродович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Zamonaviy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalari: imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	154
<i>Delov To'liqin Erkinovich, Gulmirzayeva Zulayho Ko'k'lanboy qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarning talaba yoshlar psixologiyasiga ta'siri	160
<i>Saidakbarova Nigora Abduraxim qizi</i>	
Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli	165
<i>Amonov Mirjon Namozovich</i>	
O'smirlarning raqamli texnologiyalarga qaramligi va uning psixologik salomatlikdagi o'rni	170
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Normamatova Aziza Ibroxim qizi</i>	
Qizlarda erta nikohning psixologik omillari va sabablari	174
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv motivlarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	178
<i>Jumayeva Guzal Xayriddin qizi</i>	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda barmoqlar harakati mashqlari asosida kichik motorika va harakat koordinatsiyasini rivojlantirish	183
<i>Mirzakarimov Yuldashboy Abdinabiyeich</i>	
Globalashuv sharoitida yoshlar tashkilotlari orqali milliy o'zlikni anglashni shakllantirishning pedagogik strategiyalari	187
<i>Axralova Marg'uba Akmalxanovna</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	191
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Zamonaviy ilmiy-texnika taraqqiyoti sharoitida texnologik ta'lim mazmunini STEM yondashuvi asosida integratsiyalash va talabalarning texnik fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	196
<i>Imanov Baxtiyor Berdiyevich, Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna, Barataliyeva Nasiba Maxmadaminovna</i>	
Ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv jarayonining mazmuniy ta'minoti	202
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	

The Influence of a Competency-Based Approach on Educational Quality in Physics Instruction	205
<i>A. Xakimov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, M. A. Ne'matova</i>	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarning ekologik savodxonligini shakllantirishning amaliy holati	208
<i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga ingliz tilini o'rgatishning pedagogik va psixologiyistik xususiyatlari	214
<i>Ismoilova Muattar Ilyosovna</i>	
Sharq mutafakkirlarining yoshlarni mehnat va kasb-hunarga o'rgatish bo'yicha qarashlari	219
<i>Alqarov Qodir Xolmatovich, Irmatov Pirmuhammad Normat o'g'li</i>	
Metallar mavzusini interfaol metodlar asosida o'qitish orqali o'quvchilar kreativligini oshirish	222
<i>Murodova Sayyora Qanoatovna</i>	
Moliyaviy terminlarni tarjima qilishning metodologik muammolari	226
<i>Norboyeva Dilafuz Djumaqulovna, Suvonov Ozodbek Jamshid o'g'li</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida yakuniy nazorat jarayonlarini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida tashkil etishning afzalliklari	230
<i>Abdunabiyeva Kamola Mansurovna</i>	
Pedagogik ta'limda AI-tutor texnologiyalaridan foydalanish: o'zaro ta'sir mexanizmi va samaradorlik tahlili	236
<i>Abdunabiyeva Maftunaxon Solijon qizi</i>	
Talabalarda prokrastinatsiyani kamaytirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	240
<i>Kozimov Sayfullah Maxammadjon o'g'li</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirish	245
<i>Raximov Zokir Toshmirovich</i>	
Yosh voleybolchilarning umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarliklarini oshirishning pedagogik asoslari	249
<i>Temirov Shoirbek Raimjonovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv jarayonlari mexanizmlarini takomillashtirish	253
<i>Kimsanova Rahnamo Solijonovna</i>	
Milliy kurash vositasida yoshlarning irodaviy sifatlarini rivojlantirish	257
<i>Muratov Muzaffar Shermamatovich</i>	
Xavotirlanish muammosining psixologik-pedagogik adabiyotlarda o'rganilganligi va o'smirlik davrining psixologik xususiyatlari	261
<i>Mutalibjonov Nurillo Iroiljon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning innovatsion va refleksiv asoslari	264
<i>Oblayeva Lobar Erdonovna</i>	
STEM Education Technology: Physics Teaching Methodology and Future Innovations	268
<i>Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Odinakhon Sotvoldiyeva Abdumannob qizi</i>	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning nazariy asoslari	272
<i>Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna</i>	
Maktabgacha tarbiya yoshda bolalar kognitiv sohasining tadqiq qilinishi	276
<i>Raxmonova Shaxrizoda Laziz qizi</i>	
Modernization of Physics Teaching Methodology Based on Stream Integration in Vocational Schools	279
<i>S. Z. Zaynobiddinov, Yorqinjon Abduraimjanovich Mamatokhunov, Z. M. Orifjonova</i>	
Cultural Competence as a Core Component of Foreign Language Teaching: Theoretical Foundations and Pedagogical Integration	282
<i>Shahlo Obidova</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarining akmeologik madaniyatini rivojlantirishda ART-pedagogik texnologiyalardan foydalanish	286
<i>Shodmonova Shoir Saidovna, Sharifova Dildora Shavkiddin qizi</i>	
Talabalarining to'garak mashg'ulotlari orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yo'llari	290
<i>Turakulova Feruza Mamadoli qizi</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ona tili fanini o'qitishda kreativlik qobiliyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari	294
<i>Xoliyeva Sevara Rustam qizi</i>	
Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalar vositasida o'quvchilarning tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	298
<i>Xudoyberdiyeva Nilufar Raximqulovna</i>	
Umumta'lim maktablari musiqa darslarida media-kontentlardan foydalanib o'quvchilarda estetik didni shakllantirish.....	302
<i>Xudoyqulov Asilbek Aziz o'g'li</i>	
Педагогические стратегии профилактики раннего профессионального выгорания у студентов-медиков (в условиях высокой информационной нагрузки)	305
<i>Асророва Мафтунабегим Махаммадризо кизи</i>	
Формирование самоотношения у подростков, переживших насилие	308
<i>Кушакова Наргиза Исламбаевна, Азаркова Миланика Дмитриевна</i>	
Изучение развития эпистемических знаний у учащихся 5-го класса в педагогико-психологической литературе.....	311
<i>Нехочина Лола Шахобиддиновна</i>	
Когнитивные уровни читательской деятельности в заданиях PIRLS: типология, процессы понимания и система оценивания.....	314
<i>Нуруллаева Шахло Уктамовна, Александра Валерьевна Шаркова</i>	

TALABALARNI IJTIMOIIY- PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASHNING BESH BLOKLI PEDAGOGIK MODELI

UDK: 378.147:37.013.42

Amonov Mirjon Namozovich
Buxoro davlat universitet o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning mualliflik pedagogik modeli ishlab chiqilgan va nazariy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot doirasida modelning beshta asosiy bloki - maqsadli-konseptual, metodologik-nazariy, mazmuniy, texnologik-jarayoniy hamda diagnostik-natijaviy bloklari ajratib ko'rsatildi. Bloklar o'rtasidagi to'g'ri va teskari aloqalar modelning dinamik xarakterga ega ekanligini hamda uning doimiy ravishda takomillashib borishini ta'minlashi asoslandi. Shuningdek, tayyorgarlikning to'rt bosqichli tizimi (adaptiv-tanishuv, izlanish, amaliy yo'naltirilgan va umumlashtiruvchi bosqichlar) hamda to'rt mezonli baholash tizimi (motivatsion-qadriyatli, kognitiv, operatsion-amaliy va refleksiv-baholash mezonlari) ishlab chiqildi. Modelni amaliyotga samarali joriy etish uchun beshta pedagogik shart-sharoit aniqlandi. Mualliflik modeli mavjud ilmiy yondashuvlar hamda o'zbek pedagogik an'analarini uyg'unlashtirgan integrativ yondashuv asosida qurilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik model, modellashirish, ijtimoiy-pedagogik faoliyat, kasbiy tayyorgarlik, blok, mezon, daraja, bo'lajak o'qituvchi, oliy ta'lim.

Abstract: The article develops and theoretically substantiates an author's pedagogical model for preparing future teachers for socio-pedagogical activity. Within the framework of the study, five main blocks of the model were identified: goal-conceptual, methodological-theoretical, content, technological-procedural, and diagnostic-resultative blocks. The existence of direct and reverse connections between the blocks is substantiated, ensuring the dynamic nature of the model and its continuous improvement. In addition, a four-stage preparation system (adaptive-introductory, exploratory, practice-oriented, and generalizing stages) and a four-criteria assessment system (motivational-value, cognitive, operational-practical, and reflexive-evaluative criteria) were proposed. Five pedagogical conditions necessary for the effective implementation of the model in educational practice were identified. The author's model is based on an integrative approach that combines the achievements of contemporary pedagogical research with Uzbek pedagogical traditions.

Key words: pedagogical model, modeling, socio-pedagogical activity, professional training, block, criterion, level, future teacher, higher education.

Аннотация: В статье разработана и теоретически обоснована авторская педагогическая модель подготовки будущих учителей к социально-педагогической деятельности. В рамках исследования выделены пять основных блоков модели: целе-концептуальный, методолого-теоретический, содержательный, технолого-процессуальный и диагностико-результативный. Обосновано наличие прямых и обратных связей между блоками, обеспечивающих динамический характер модели и её постоянное совершенствование. Кроме того, предложена четырёхэтапная система подготовки (адаптивно-ознакомительный, поисковый, практико-ориентированный и обобщающий этапы), а также четырёхкритериальная система оценивания (мотивационно-ценностный, когнитивный, операционально-практический и рефлексивно-оценочный критерии). Для эффективного внедрения модели в практику определены пять педагогических условий. Авторская модель построена на основе интегративного подхода, объединяющего современные научные достижения и узбекские педагогические традиции.

Ключевые слова: педагогическая модель, моделирование, социально-педагогическая деятельность, профессиональная подготовка, блок, критерий, уровень, будущий учитель, высшее образование.

KIRISH

Zamonaviy O'zbekiston oliy ta'lim tizimida bo'lajak o'qituvchilarni xalqaro standartlar darajasida tayyorlash O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son Farmonida belgilangan ustuvor vazifalardan biri sifatida e'tirof etilgan ^[1]. Mazkur vazifani amalga oshirishning samarali yo'llaridan biri pedagogik tayyorgarlik jarayonini ilmiy asosda modellashirish hisoblanadi.

Modellashtirish metodi murakkab pedagogik jarayonlarni ilmiy jihatdan o'rganish, ularning tuzilishini aniqlashtirish hamda samarali boshqarish imkonini beradi. V.A. Shtoff modellashtirishni yangi bilimlarni hosil qilishning samarali ilmiy vositasi sifatida baholagan ^[2]. V.P. Bespalko esa har qanday pedagogik tizim o'zaro bog'liq elementlardan tashkil topgan yaxlit tizim ekanligini ta'kidlagan ^[3].

Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashga oid mavjud modellar (M.A. Galaguzova, A.V. Mudrik, T.T. Shchelina, N.M. Egamberdiyeva, N.T. Mamatxanova) muhim ilmiy va amaliy yutuqlarga ega bo'lsa-da, ularning aksariyatida ijtimoiy-pedagogik tayyorgarlikning nazariy, mazmuniy, texnologik hamda diagnostik jihatlari kompleks tarzda to'liq yoritilmagan. Mazkur ilmiy bo'shliqni to'ldirish tadqiqotning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Maqolaning asosiy maqsadi - bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli yaxlit pedagogik modelini ishlab chiqish hamda uning amaliy tatbiq mexanizmlarini nazariy va metodik jihatdan asoslab berishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik modellashtirish nazariyasi V.A. Shtoff ^[2], A.N. Daxin ^[4], E.A. Lodatko ^[5] kabi olimlarning tadqiqotlarida fundamental darajada ishlab chiqilgan.

V.P. Bespalko pedagogik tizimning oltita asosiy elementini ajratib ko'rsatgan: o'quvchilar, ta'lim maqsadlari, mazmun, jarayon, o'qituvchilar va texnik vositalar ^[3].

T.I. Shamova esa pedagogik modellashtirishni ta'lim tizimini boshqarishning samarali vositasi sifatida talqin qiladi ^[6].

Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash modellari sohasida mahalliy tadqiqotchilar tomonidan ham muhim ilmiy izlanishlar olib borilgan.

Jumladan, N.T. Mamatxanova tomonidan ishlab chiqilgan model to'rt blokdan iborat bo'lib, u konseptual, mazmuniy, protsessual va baholash bloklarini qamrab oladi ^[7].

B.T. Qurbonova hamkorlik pedagogikasi asosidagi modelni ishlab chiqqan ^[8].

M.Q. Raxmanova talabalarining ijtimoiy kompetentligini rivojlantirish tizimini taklif etgan ^[9].

D.T. Tursunova esa integrativ o'qitish modelining nazariy asoslarini ishlab chiqqan ^[10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotlarning qiyosiy tahlili shuni ko'rsatadiki, har bir model muayyan ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lsa-da, ularning hech biri ijtimoiy-pedagogik tayyorgarlikning barcha tarkibiy qismlarini qamrab oluvchi yaxlit besh blokli integrativ tuzilmani to'liq namoyon etmaydi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi aynan ana shu yaxlitlikni ta'minlashga qaratilganligi bilan izohlanadi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va umumlashtirish, qiyosiy tahlil, modellashtirish, strukturaviy-funksional tahlil hamda tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Mavjud pedagogik modellar qiyosiy jihatdan tahlil qilinib, ularning kuchli va zaif tomonlari aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mualliflik modelini ishlab chiqishda dialektik yondashuv asos qilib olindi. Mazkur yondashuvga ko'ra, modelning barcha bloklari alohida qismlar yig'indisi sifatida emas, balki o'zaro uzviy bog'langan yaxlit tizim sifatida talqin qilindi.

1. Modelning umumiy strukturasi

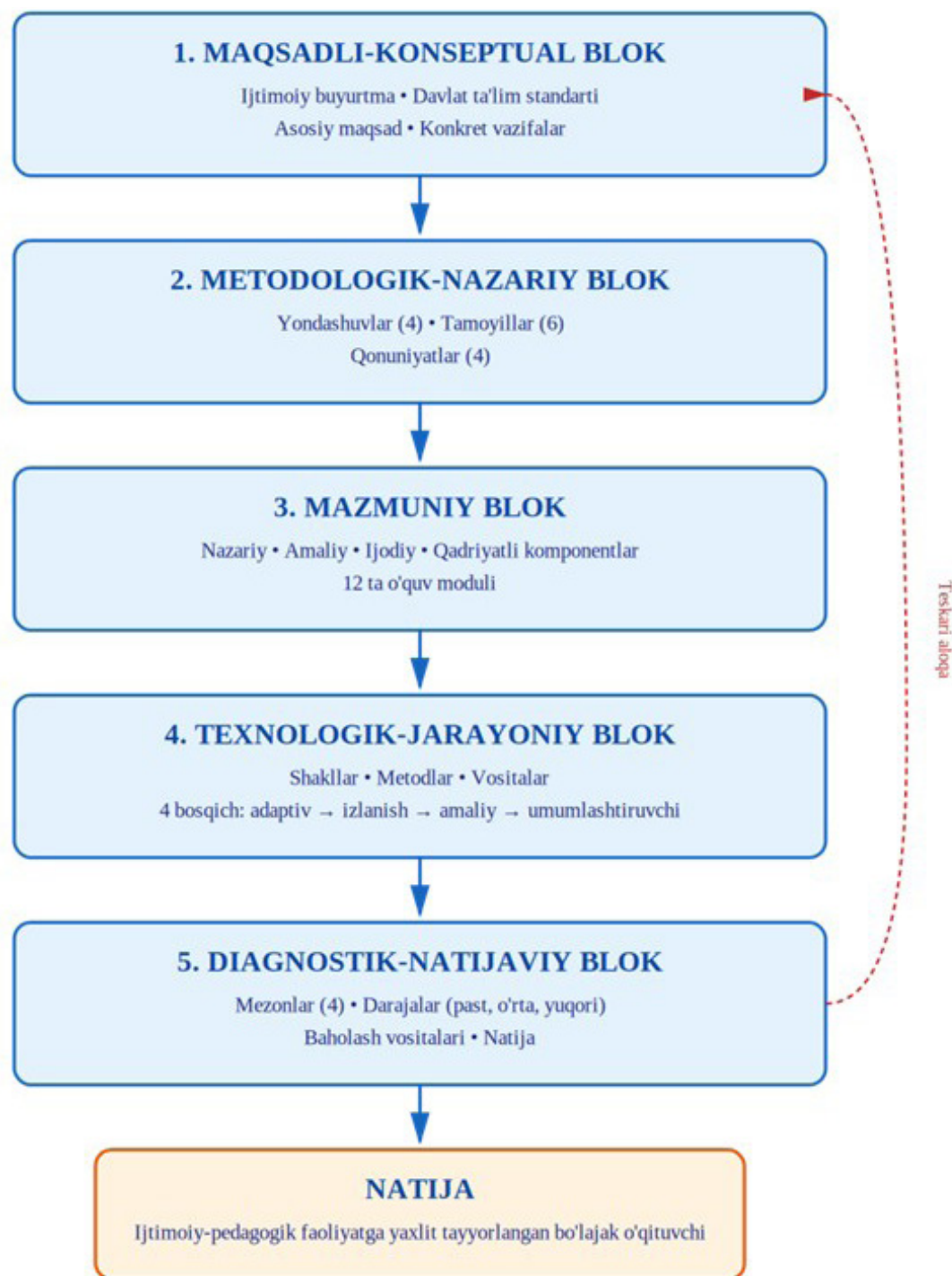
Tadqiqot natijasida bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli ishlab chiqildi. Modelning umumiy strukturasi 1-rasmda keltirilgan.

Sxemadan ko'rinib turibdiki, modelning beshta bloki vertikal ravishda joylashtirilgan bo'lib, ular o'rtasida to'g'ri va teskari aloqalar mavjud. To'g'ri aloqalar yuqoridagi blokning keyingi blok faoliyatini yo'naltirishini ifodalaydi: maqsad mazmunni belgilaydi, mazmun texnologiyani aniqlaydi, texnologiya esa natijaga olib keladi. Teskari aloqalar esa quyidagi bloklarning yuqoridagi bloklarga tuzatish kiritishini ko'rsatadi: olingan natijalar maqsad va mazmunni qayta ko'rib chiqishga asos bo'ladi.

1. Modelning bloklari

Modelning beshta bloki o'zaro uzviy bog'liq holda muayyan pedagogik vazifalarni bajaradi.

Birinchi blok - maqsadli-konseptual blok - jamiyatning ijtimoiy buyurtmasi, davlat ta'lim standartlari hamda tayyorgarlikning umumiy va konkret vazifalarini qamrab oladi. Ushbu blok modelning boshlang'ich nuqtasi va asosiy yo'naltiruvchisi hisoblanadi.

1-rasm: Talabalarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning besh blokli pedagogik modeli

Ikkinchi blok - metodologik-nazariy blok - modelning ilmiy-metodologik asosini tashkil etadi. Mazkur blok tarkibiga to'rt yondashuv (kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatli va ijtimoiy-madaniy yondashuvlar), oltita tamoyil (gumanizatsiya, tizimlilik, fanlararo integratsiya, nazariya va amaliyot birligi, individuallashtirish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi) va to'rtta qonuniyat kiradi.

Uchinchi blok - mazmuniiy blok - ta'lim mazmunini tizimlashtirish va tartibga solish vazifasini bajaradi. Ushbu blok to'rtta asosiy komponent (nazariy, amaliy, ijodiy va qadriyatli komponentlar) hamda o'n ikki o'quv modulidan tashkil topgan.

To'rtinchi blok - texnologik-jarayoniy blok - ta'lim jarayonini tashkil etish va amalga oshirish mexanizmlarini o'z ichiga oladi. Mazkur blok tarkibiga ta'lim shakllari, metodlari, vositalari hamda to'rt bosqichli tayyorlash tizimi kiradi.

Beshinchi blok - diagnostik-natijaviy blok - tayyorgarlik natijalarini baholash va aniqlash vazifasini bajaradi. Ushbu blok to'rt mezon, uch daraja hamda baholash vositalari majmuasidan iborat.

2. To'rt bosqichli tayyorlash tizimi

Modelning markaziy qismi to'rt bosqichli tayyorlash tizimidan iborat.

Birinchi bosqich - adaptiv-tanishuv bosqichi - 1-kurs talabalarini kasbga yo'naltirish va ularda boshlang'ich kasbiy tasavvurlarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchi bosqich - izlanish bosqichi - 2-kurs davomida nazariy bilimlarni chuqur o'zlashtirish va ilmiy izlanish ko'nikmalarini rivojlantirishni nazarda tutadi.

Uchinchi bosqich - amaliy yo'naltirilgan bosqich - 3-kursda real pedagogik muhitda amaliy faoliyatni tashkil etish va kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan.

To'rtinchi bosqich - umumlashtiruvchi bosqich - 4-kursda talabalarni mustaqil kasbiy faoliyatga kompleks tayyorlash vazifasini bajaradi.

Mazkur tizim talabaning kasbiy rivojlanishini oddiy ketma-ketlik asosida emas, balki murakkablashib boruvchi spiral shaklida tashkil etishga imkon beradi.

3. To'rt mezonli baholash tizimi

Tayyorgarlik darajasini baholash maqsadida to'rt mezonli tizim ishlab chiqildi:

- motivatsion-qadriyatli mezon - kasbga qiziqish va gumanistik qadriyatlarning shakllanganlik darajasi;
- kognitiv mezon - nazariy bilimlarning chuqurligi va tizimlilik;
- operatsion-amaliy mezon - amaliy ko'nikma va malakalarning rivojlanganlik darajasi;
- refleksiv-baholash mezoni - o'z faoliyatini tahlil qilish va baholash qobiliyati.

Har bir mezon bo'yicha tayyorgarlikning uch darajasi - past, o'rta va yuqori darajalar - aniq ko'rsatkichlar asosida belgilab berildi.

4. Pedagogik shart-sharoitlar

Modelni amaliyotga samarali joriy etish uchun beshta asosiy pedagogik shart-sharoit aniqlandi:

- innovatsion ta'lim muhitini yaratish;
- pedagogik kadrlar salohiyatini oshirish;
- amaliyot bazalari bilan mustahkam hamkorlikni yo'lga qo'yish;
- talabalarning subyektli pozitsiyasini qo'llab-quvvatlash;
- tizimli diagnostika va monitoringni tashkil etish.

Mazkur pedagogik shart-sharoitlar o'zaro uyg'un va kompleks tarzda amalga oshirilgandagina modelning samarali faoliyat yuritishi ta'minlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijasida bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning yaxlit pedagogik modeli ishlab chiqildi. Tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Birinchidan, taklif etilgan model maqsadli-konseptual, metodologik-nazariy, mazmuniy, texnologik-jarayoniy hamda diagnostik-natijaviy bloklardan tashkil topgan besh blokli yaxlit tizimni ifodalaydi. Mazkur bloklar o'rtasidagi to'g'ri va teskari aloqalar modelning dinamikligini hamda uning uzluksiz takomillashib borishini ta'minlaydi.

Ikkinchidan, modelning markaziy elementi sifatida 1-kursdan 4-kursgacha bo'lgan davrni qamrab oluvchi to'rt bosqichli tayyorlash tizimi ishlab chiqildi. Ushbu tizim talabaning kasbiy shakllanishini izchil, bosqichma-bosqich va spiral ko'rinishda tashkil etishga xizmat qiladi.

Uchinchidan, tayyorgarlik darajasini aniqlash maqsadida motivatsion-qadriyatli, kognitiv, operatsion-amaliy va refleksiv-baholash mezonlarini qamrab oluvchi to'rt mezonli hamda past, o'rta va yuqori darajalardan iborat uch bosqichli baholash tizimi taklif etildi. Mazkur tizim talabalar tayyorgarligini kompleks va dalillarga asoslangan holda baholash imkonini beradi.

To'rtinchidan, modelni amaliyotga samarali tatbiq etish uchun beshta pedagogik shart-sharoit aniqlanib, nazariy jihatdan asoslab berildi. Ushbu shart-sharoitlarning o'zaro uyg'un va kompleks tarzda ta'minlanishi modelning to'liq samaradorligini yuzaga chiqaradi.

Tadqiqot natijasida ishlab chiqilgan model bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash sohasidagi keyingi ilmiy izlanishlar uchun nazariy-metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, mazkur model oliy ta'lim muassasalari amaliyotida samarali qo'llash imkoniyatiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. - 2019. - 09.10.2019. - № 06/19/5847/3887.
2. Штофф В.А. Моделирование и философия. - Москва; Ленинград: Наука, 1966. -301 с.
3. Беспалько В.П. Основы теории педагогических систем. - Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1977. - 304 с.
4. Дахин А.Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и неопределённость // Педагогика. - 2003. - № 4. - С. 21-26.
5. Лодатко Е.А. Моделирование педагогических систем и процессов: монография.- Славянск: СГПУ, 2010. - 148 с.
6. Шамова Т.И., Третьяков П.И., Капустин Н.П. Управление образовательными системами: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - Москва: ВЛАДОС, 2002. - 320 с.
7. Mamatxanova N.T. Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirish: ped. fan. bo'yicha falsafa doktori (PhD) dis. avtoref. - Namangan, 2023. - 47 b.
8. Qurbonova B.T. Hamkorlik pedagogikasi asosida talabalarni ijtimoiylashtirishning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish: ped. fan. doktori (DSc) dis. avtoref. - Toshkent, 2023. - 64 b.
9. Raxmanova M.Q. Talabalarning ijtimoiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirish: ped. fan. doktori (DSc) dis. avtoref. - Chirchiq, 2023. - 67 b.
10. Tursunova D.T. Pedagogik fanlarni integrativ o'qitish asosida talabalarning ijtimoiy kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish: ped. fan. bo'yicha falsafa doktori (PhD) dis. avtoref. - Farg'ona, 2024. - 48 b.
11. Сластёнин В.А., Исаев И.Ф., Шиянов Е.Н. Педагогика: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - 6-е изд. - Москва: Академия, 2007. - 576 с.
12. Загвязинский В.И. Теория обучения: современная интерпретация: учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. - 2-е изд., испр. - Москва: Академия, 2004. - 192 с.
13. Амонов М.Н. Особенности формирования организаторских качеств у учащихся педагогических колледжей // Научное пространство: актуальные вопросы, достижения и инновации. - 2020. - С. 9-14.
14. Amonov M. Pedagogik mahorat va uning o'qituvchi faoliyatida tutgan o'rni // Центр научных публикаций (buxdu.uz). - 2023. - Т. 31. - № 31.
15. Amonov M. Uzluksiz ta'lim jarayonida o'quvchi-yoshlarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning gumanitar texnologiyalari // Центр научных публикаций (buxdu.uz). - 2023. - Т. 31. - № 31.
16. Amonov M. Pedagogik mahoratni shakllantirishda tavakkalchilik (riskologiya)ning o'rni // Центр научных публикаций (buxdu.uz). - 2023. - Т. 31. - № 31.
17. Amonov M. O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning omillari va mezonlari // Центр научных публикаций (buxdu.uz). - 2023. - Т. 31. - № 31.
18. Amonov M. Formirovanie grazhdanskoj pozitsii u shkolnikov v protsesse izucheniya uzbekskoy literatury // Центр научных публикаций (buxdu.uz). - 2023. - Т. 31. - № 31.
19. Амонов М.Н., Хусенова С.С. Развитие эмоционального интеллекта у детей // Современное детство: здоровье, развитие, безопасность. - 2021. - С. 137-140.
20. Amonov M.N. The problems of designing professional skills and independent training of future teachers in Uzbekistan // Academic Research in Educational Sciences. - 2021. - Vol. 2. - № 3. - P. 22-26.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.